Svar på skriftligt spörsmål om revidering av utsökningsbalken och lagar som har ett nära samband med den

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 355/2019 rd undertecknat av riksdagsledamot Ari Koponen /saf:

> *Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att behovet av en totalreform av utsökningslagstiftningen ska kartläggas i enlighet med regeringsprogrammet,*
>
> *vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att utsökningen ska vara ändamålsenlig för indrivning av skulder, och*
>
> *vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att gäldenärer som gör sitt bästa för att hantera sin skuld ska vara jämlika bland annat då det gäller att få fria månader?*

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

I enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Rinnes regering och därefter för statsminister Marins regering kommer regeringen att i början av valperioden skyndsamt utreda revideringsbehoven i fråga om utsökningsbalken, till exempel när det gäller gäldenärens skyddade belopp, och göra behövliga lagstiftningsändringar. Målet är att höja det skyddade beloppet vid utsökning så att det ligger på minst samma nivå som garantipensionen.

Utifrån skrivningen i regeringsprogrammet har man berett en utredning om höjning av det skyddade beloppet vid utmätning och sätt att förbättra situationen för utsökningsgäldenärer med låga inkomster. Det ska utredas om man till exempel kan hitta ett högre tröskelvärde (utmätningen börjar då dessa nettoinkomster överskrids), som kan anses balanserat i förhållandet mellan borgenären och gäldenären, och vara bättre harmoniserat med socialskyddssystemet än det nuvarande. I utredningen beaktas de olika alternativens förenlighet med socialskydds- och pensionssystem, deras ekonomiska konsekvenser samt effekterna på sysselsättningen och gäldenärens situation. Dessutom reds det ut hur olika alternativ inverkar på tillgången till och priserna på lån, betalningsmoralen och bekämpningen av överskuldsättning. I november 2019 inleddes en ansökan inom statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet för att hitta en utredare. Efter utredningen är det möjligt att bedöma det bästa sättet att underlätta situationen för utsökningsgäldenärer med låga inkomster.

I spörsmålet tas det upp att i utmätningen avräknas de influtna medlen i första hand på räntan och först därefter på skuldkapitalet. Denna ordning motsvarar ordningen i bestämmelsen i han-

delsbalken som tillämpas när en skuld avbetalas frivilligt. Om fördelaktigare bestämmelser tillämpades vid utsökning jämfört med frivillig avbetalning, skulle det löna sig för gäldenärer att låta bli att betala sina skulder frivilligt och istället låta borgenären indriva skulden genom utsökning. I ett utsökningsförfarande liksom i andra situationer kan parterna ingå ett avbetalningsavtal där de kommer överens om en annan avräkningsordning.

Dessutom hänvisas i spörsmålet till giltighetstiden för utsökningsgrunden. Möjligheten att verkställa utsökningsgrunder, till exempel indrivningsdomar, har begränsats med en tidsfrist vars längd vanligtvis är 15 år från att den slutliga utsökningsgrunden har givits. En fordran preskriberas när utsökningsgrundens tidsfrist löper ut. Borgenären kan inte med åtgärder som avbryter preskriptionen förlänga denna tidsfrist, vilket i ljuset av en internationell jämförelse från 2018 är ovanligt (Ny chans för företagare – En internationell jämförelse, justitieministeriets utredningar och anvisningar 5/2018 s. 91–92). Dessutom har Finland bestämmelser om slutgiltig preskription som beräknas från skuldens förfallande till betalning. Dessa bestämmelser börjar tillämpas fullt ut från och med ingången av 2020. I den nuvarande lagstiftningen är skuldsaneringen av privatpersoner i vilket fall som helst avsedd som prioriterad metod vid lösning av långvariga skuldproblem. I skuldsaneringen fastställs för gäldenären ett betalningsprogram som motsvarar gäldenärens betalningsmån och vars giltighetstid i regel är tre år. Efter att ha slutfört betalningsprogrammet blir gäldenären befriad från alla de skulder som hen haft före förfarandet inleddes.

I spörsmålet hävdas det att pantsatt egendom säljs till kraftigt underpris. Enligt utmätningsbalken får utmätningsmannen inte godkänna det högsta budet vid auktion på en fastighet eller värdefull lös egendom, om han bedömer att budet klart understiger gängse pris för egendomen på orten. Man kan ändå inte utgå från att priset på utmätt egendom skulle bli detsamma som vid försäljning av icke utmätt egendom. Ansvaret för fel hos försäljningsobjektet är mera begränsat. Köparen bär också risken för att bland annat överföringen av äganderätten till den egendom som affären gäller drar ut på tiden om gäldenären överklagar försäljningen. Det kan hända att gäldenären måste vräkas från bostaden och gäldenärens saker måste föras bort. Alla dessa risker inverkar naturligtvis på egendomens pris. Om gäldenären är missnöjd med försäljningspriset kan hen överklaga saken hos domstol.

Slutligen tar spörsmålet upp jämställdheten mellan gäldenärer som är löntagare och gäldenärer som får näringsinkomst med tanke på fria månader. Det är problematiskt att jämföra utmätningen av lön med utmätningen av näringsinkomst på grundval av en enstaka omständighet, eftersom logiken för utmätningen och i flera avseenden även för själva bildningen av dessa inkomster är så olika. Vid utmätning undantas fem sjättedelar av de återkommande näringsinkomsterna för en fysisk person och beloppet kan på olika grunder höjas eller sänkas. I stället för en tidsmässig lättnad som skulle motsvara fria månader, minskas alltså beloppet som utmäts vid behov.

Helsingfors 20.12.2019

Justitieminister Anna-Maja Henriksson